

TURBUCZ DÁVID

A JOBBOLDALI RADIKÁLISOK HORTHY-KÉPE A RENDSZERVÁLTOZÁS UTÁN

BEVEZETÉS

Annak ellenére, hogy egy irodalmi kultusz elemzésében olvasható, Dávidházi Péter kultusz-definíciója a különféle politikai kultuszok kutatásában is alkalmazható, legalábbis megfelelő kiindulópontot nyújt. A kultusszal való azonosulás („beállítódás”) szerinte „teljes és feltétlen odaadást”, „mindenekfeletti tiszteletet” jelent, így „imádata tárgyát minden szóba jöhető vád alól felmenti”. Végeredményben bármi válhat kultusz tárgyává. E teljes mértékben érzelmi „beállítódás” a kultusz „hívóire” jellemző. Azt, hogy a hívők száma mekkora, nem tartom alapvetően lényegesnek. A kultusz ezen túl „szokásrend”, ritualizált cselekvések tárháza, amely „szentnek tekintett helyek fölkereséséből, ereklyék gyűjtéséből, szövegek áhítatos gondozásából, szent idők megünnepléséből, szertartásokon való részvételből” áll. Harmadrészt „nyelvhasználat”: ugyanis bizonyíthatatlan és cáfolhatatlan, alapvetően magasztaló kijelentésekben „ölt testet”.¹

Egy politikai kultusz esetén, megítélésem szerint, szintén e jellegzetességekre akadnak a kutatók. Úgy is fogalmazhatok: akkor beszélhetünk kultuszról, ha megjelenik a kritikátlan tisztelet kifejezésére szolgáló nyelvhasználat és a rítusok rendszere, amely e tisztelet átélésére, ápolására lehetőséget ad. A tanulmányban bemutatandó rítusok a megemlékezési szertartások közé sorolhatók, amelyek „nem egyszerűen felvetik, hanem kifejezetten állítják a múlttal való folytonosságot”. Ennek eredményeként „rituálisan újra előadják azon események narratíváját, amelyek valamilyen múltbéli időpontban mehettek végbe. Továbbá, az újra előadás pontosan kidolgozott, tehát formális

1 Dávidházi (1989) 5. A nem kultikus tisztelet valakinek a pozitív értékelése, ám ettől nem áll távol a józan, mérlegelő gondolkodásmód, adott esetben a kritika megfogalmazása sem.

aktusok és megnyilatkozások többé-kevésbé változatlan szekvenciáját hajtja végre.”²

A fentiekből következően a kritikátlan (kultikus) dicsőítések és a kritikát is tartalmazó, inkább mérsékelt vagy kultikus jellegű méltatások között lehet és szükséges is különbséget tenni. A különbségek szövegszerűen igazolhatók, azonban ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy a mérsékeltnek tekinthető megszólalások nem járultak (járulnak) hozzá a Horthy Miklós személye köré felépített kultikus interpretáció megerősödéséhez (akkor is, ha eredetileg nem ez a céljuk). Horthy Miklóssal kapcsolatban tehát olyan pozitív tartalmú diskurzus alakult ki a rendszerváltozást követően, amelyben a vele szemben megfogalmazott kritika mértéke szerint három méltató álláspont különíthető el: a nem kritikátlan és a kultikus nyelvhasználatot nélkülöző *mérsékelt*; a szintén nem kritikátlan, azonban a kultikus nyelvhasználatot részben alkalmazó *kultikus jellegű*; és a kritikátlan, a kultikus nyelvhasználatot alkalmazó *kultikus* méltatások. E pozitív tartalmú diskurzus tehát nem azonosítható teljes egészében a kultusz jelenségével. Már csak azért sem, mert ehhez – a szövegeken kívül – rítusokra is szükség van. Természetesen a Horthy-kori sajtóban is kimutathatók eltérések a kormányzó méltatásával kapcsolatban, azonban kritikát az akkori méltatások egyáltalán nem tartalmaztak. A rendszerváltozás után tehát a Horthy Miklóst méltató vélemények korántsem tekinthetők homogénnek. Az 1944 előtti és a mai diskurzus között lényeges különbség az is, hogy a rendszerváltozás utáni Horthy-képek támaszkodnak ugyan az 1944 előtt alkalmazott szimbólumokra, hasonlatokra, érvekre stb., de korántsem azonos mértékben, ráadásul a legtöbb esetben aktualizált és modernizált formában. Különbség az is, hogy a demokratikus politikai rendszerekben a politikai kultuszok nem válhatnak kizárólagossá, hivatalossá, miután mindig lesznek olyanok (politikusok, újságírók, történészek és még sorolhatnám), akik – bármilyen okból is – vitatják, mert a média pluralizmusa, a szólásszabadság stb. erre lehetőséget ad. A kultusz „hívóinek” így rendszeresen szembe kell nézniük a világgépükkel szemben álló nézetekkel, például az ellenarratíva jelenségével.

A MAGYAR IGAZSÁG ÉS ÉLET PÁRTJA

A politikai, katonai vezető halála nem feltétlenül jelenti esetleges kultusza megszűnését, a kultusz fennmaradását a(z) (újra)temetés, az emléket ápoló szervezetek, intézmények biztosíthatják. Az újratemetés ebből a szempont-

² Connerton (1997) 66.

ból kiemelkedő jelentőségű: a nem hazai földben eltemetett vezér szerepének radikális, identitásképző újraértékelését eredményezi.³

A Magyar Demokrata Fórumtól, a Kereszténydemokrata Néppárttól, tehát a rendszerváltás utáni kormánypártoktól eltérően, amelyek – Fejtő Ferenc szóhasználatával élve – „bizonyos kétértelműséggel” támogatták Horthy Miklós 1993. szeptember 4-i kenderesi újratemetését (hangsúlyozva, hogy magánemberként és nem hivatalos formában vesznek részt a szertartáson), a Csurka István vezette Magyar Igazság és Élet Pártja „a nemzeti folyamatosság nagy ünnepevé” kívánta avatni az eseményt.⁴ Csurka István pártelnök az újratemetést „nemzeti demonstrációnak” nevezte.⁵ A *Magyar Fórum* egyik cikkében ezt erősítve így írt: az újratemetés körüli vitában is „a konzervatív, nemzeti, az ezeréves folytonosságot vállaló gondolkodás csap össze a baloldal és a baloldali liberalizmus nép- és nemzettudatával”. Az újratemetések ugyanis a rendszerváltozások „kezdőlépései”. A kérdés tehát az, hogy „sikerül-e az egyszer már vesztes baloldalnak, a hataloméhes liberalizmusnak ennek az ügynek megzavarásával lezárni a nemzeti-népi függetlenségi törekvéseket, sikerül-e kimondatnia, hogy a magyar történelem 1945-tel kezdődik, s ami előtte volt, arra mi már semmilyen formában nem hivatkozhatunk”. Horthy újratemetésének emiatt is kulcsfontosságú szerepe van – írja a *Magyar Fórum*. Az idézett cikk a Horthy-kultusz jelenségére is utalt: „[...] még akkor is tiszteljük a kormányzót, a hazafit, a vörös terror letörőjét, ha szellemének és politikájának nem minden vonásával értünk egyet. Sajnáljuk, hogy a néphez s a nagybirtokhoz való viszonya olyan volt, amilyen.” A cikk felvette egy Horthy-emléknap megszervezésének lehetőségét, erről kérte az olvasók véleményét.⁶

A radikális jobboldali párt magatartása, álláspontja, a *Magyar Fórumban* megjelent cikkek hangvétele és tartalma, azaz Horthy kritikát is tartalmazó magasztalása kultikus jellegű interpretációnak tekinthető.⁷ Ha Antall József miniszterelnök Horthy-képét egy korábbi tanulmányomban a mérsékelt méltatások közé soroltam,⁸ akkor a

3 Tverdota (2007) 64–65.

4 V. Zs.: Pénteken a Charta a Horthy-rendszertől búcsúzik. *Magyar Hírlap*, 1993. szeptember 2. 3.; Szále László: Mindenki Antigoné. *Magyar Hírlap*, 1993. szeptember 3. 7.; Szerető Szabolcs–Szűcs László: A kormányzó unokája megbékélésre hívott fel. *Magyar Hírlap*, 1993. szeptember 6. 4.

5 Robert Parizon *Horthy Miklós újratemetése* címmel 1993-ban dokumentumfilmet forgatott. Csurka idézett nyilatkozata abban hallható.

6 Cs. I.: A megfontolás tárgya. *Magyar Fórum*, 1993. augusztus 12. 3.

7 Ezzel pontosítom ezzel kapcsolatos korábbi állításomat. Turbucz (2013) 195.

8 Uo. 196.

MIÉP esetében inkább már kultikus viszonyulásról lehet beszélni, bár ez mégsem meríti ki a kultusz fent vázolt definícióját (a kritikátlan tisztelet és a rítusok hiánya miatt). A *Magyar Fórum* cikkeiben az 1944 előtti Horthy-kép több eleme is megtalálható volt, így például az „otrantói hős”, a „felszabadító”, az „íz-ig-vérig magyar”, az „országgyarapító” jelzők. A nemzetet megtestesítő Horthy Miklóst, a XIX. század „utolsó lovagját” „reménységnek” is nevezték, korabeli beszédek felhasználásával és fényképek közlésével méltatták. E cikkek Horthy érdemei közé sorolták az 1919-es „rendteremtést”, a nemzet „talpra állítását”, „az elvett területek egy részének visszaszerzését”, azt, hogy csakis a nemzet érdekeire volt tekintettel. De ide sorolták a megfelelő miniszterelnö-

9 Lásd például Stoffán György: Horthy és az ellenzék. *Magyar Fórum*, 1993. augusztus 12. 4.; B. J.: A kormányzó hazatér. *Magyar Fórum*, 1993. augusztus 19. 4.; S. Gy.: Az Antiszemitizmus szítói. *Magyar Fórum*, 1993. szeptember 2. 4.; Bognár József: Az otrantói hős. *Magyar Fórum*, 1993. szeptember 2. 13.; Szócs Zoltán: Közülünk való volt. *Magyar Fórum*, 1993. szeptember 2. 12.; B. J.: A „felszabadító”. *Magyar Fórum*, 1993. szeptember 2. 15.; Varga László: Emlékezés Horthy Miklósról. *Magyar Fórum*, 1993. szeptember 2. 19.; Győri Béla: A 19. század utolsó lovagja a 20. században. *Magyar Fórum*, 1993. szeptember 9. 18.

10 Krajczár Imre: Esernyők alatt. *Magyar Fórum*, 1993. szeptember 9. 1.

11 Stoffán György: Horthy és az ellenzék. *Magyar Fórum*, 1993. augusztus 12. 4.

12 B. J.: A kormányzó hazatér. *Magyar Fórum*, 1993. augusztus 19. 4.

13 Egy korábbi tanulmányomban – a kutatás korai szakaszában – még azt állítottam, hogy kritikát csak olvasói levelekben fogalmaztak meg a *Magyar Fórumban*. Turbucz (2013) 195.

kök, miniszterek kiválasztását és a zsidóság „megmentését” (1944-ben) is.⁹ A volt kormányzót nem tekintették antiszemitának: „A zsidóság elismert megmentőjére ragasztgatják az antiszemitizmus bélyegét, mit sem törődve azzal, hogy egyúttal lejáratták, kompromittálták az emberbaráti, felebaráti segítségnyújtást, a megfontolt vagy ösztönös szolidaritást.”¹⁰ Stoffán György szerint Horthy „eddig utolsóként követelte a világtól [...] a Magyar Igazságot”, a revíziót.¹¹ Egy másik cikk szerzője szerint a kormányt minősíti, ha mindezek ellenére „hivatalosan” nem vállalja a kormányzó örökségét.¹² E méltatásokat, egyoldalú és idealizáló kijelentéseket azonban időnként kritikus megjegyzések árnyalták.¹³ Például: „jellemében benne volt, hogy bizonyos helyzetekben nem tudott jól dönteni”; a külpolitikában „több pragmatizmusra – ha úgy tetszik, elvtelenségre – lett volna szükség egyes esetekben, mert ott neki kellett volna alkalmazkodnia, mivel az eseményeket nem ő irányította”. Ennek ellenére „helye van a magyar panteonban a legnagyobbjaink között”.¹⁴ Kriti-

kát olvasói levelek is megfogalmaztak a Horthy-émléknappal kapcsolatban, bár elsöprő többségük természetesen helyeselte.¹⁵ (Eddigi kutatásaim során nem derült ki, hogy végül sor került-e rá.) A *Magyar Fórum* hasábjain 1993 őszét követően egyre ritkábban foglalkoztak Horthy Miklós személyével.¹⁶

A MIÉP identitáspolitikájának célja az 1945 és 1989 közötti rendszer Horthy-képének ellensúlyozása, a nemzeti öntudat erősítése, illetve saját szerepének legitimálása – a Horthy-nosztalgiaán keresztül is. Pozitív történelmi személyiségnek tartották a kormányzót, politikáját azonban nem tekintették minden téren követendőnek, miután lényegében azonosultak a népi írók kritikájával.¹⁷ A Horthy-korszak megítélésének átértelmezésére törekedtek, azonban nem idealizálták annyira, mint most a Jobbik Magyarországért Mozgalom.

A MIÉP egyik helyi képviselőjéhez, Székely Lászlóhoz köthető, hogy a rendszerváltozás után először neveztek el közterületet a volt kormányzóról a Pest megyei Pátyon 2001 szeptemberében.¹⁸ A képviselő Horthy-közben található házára emléktábla is került, ifj. Hegedűs Lóránt MIÉP-es országgyűlési képviselő részvételével avatták fel szeptember 2-án. Hegedűs beszédében a magasztalás mellett – a népi írókra hivatkozva – kritikát is megfogalmazott („hárommillió koldus országa”). Ennek ellenére kijelentette, hogy amikor „Budapestet is magyar érzésű és magyar identitású emberek fogják irányítani, akkor majd a székesfővárosban egy nagyobb teret és utat is elnevezhetünk vitéz nagybányai Horthy Miklósról”.¹⁹ 2010 őszén Székely László lett a település polgármestere, ezután emlékünnepeket is szerveztek a Horthy-közben.²⁰ Ez tekinthető kutatásaim szerint az egyetlen MIÉP-hez köthető megemlékezési szertartásnak, bár ennek csak helyi vonatkozásai voltak. A Horthy Miklóssal kapcsolatos különféle rendezvényeknek a MIÉP-hez kötődő személyiségek a kétezres években is meghatározó szereplői voltak. 2004. szeptember elején a MIÉP képviselője is koszorúzott Kenderesen a Horthy család kriptájánál. Szimon Miklós tengerész mondott ünnepi beszédet, amelyben Herczeg Ferenc 1939-ben írt méltatását idézte.²¹ Ifj. Hegedűs Lóránt 2005.

14 B. J.: A kormányzó hazatér. *Magyar Fórum*, 1993. augusztus 19. 4.

15 *Magyar Fórum*, szeptember 16. 8., szeptember 23. 19., szeptember 30. 8.

16 Horváth László: A második világháború legnagyobb zsidómentése. *Magyar Fórum*, 1994. július 14. 19.

17 Csurka István nézeteihez lásd Gyurgyák (2012) 224–227.

18 (Hering): Pátyon közterület viseli Horthy Miklós nevét. *Magyar Fórum*, 2001. szeptember 6. 4.

19 Uo.

20 Vári (2012) 13.

21 (győri): A kormányzóra emlékeztünk. *Magyar Fórum*, 2004. szeptember 9. 20.

február 6-án – akkor már csak református lelkészként – a Szent István-bazilikában, Horthy halálának 48. évfordulóján elmondott prédikációjában a „nemzeti elkötelezettség”, az „antibolszvizmus” és az „igazi keresztény emberség” jelképének nevezte a volt kormányzót, akit „Isten adott „nekünk”. De szólt arról is, hogy „rendszere a szociális igazságosság területén számos döntő jelentőségű kívánnivalót hagyott maga után. A népi írók, nemzetünk nagy gondolkodói mindennek hangot adtak.”²² A

22 Hasonló állítást Csurka István is megfogalmazott. A Horthy-korszak politikáját „kétértelműnek” nevezte, mert „a jogos nemzeti törekvések, a visszaszerzés követelése mellett nem emelte be a nemzetbe a parasztságot, nem juttatott földet idejében, s hagyta, hogy a munkásság köreiben szociáldemokrata színekben a kommunisták és később a nyilasok legyenek a hangadók. A nemzeti megosztottság csak pillanatokra, egy-egy elvesztett városba való bevonulás idején szűnt meg. Hiányzott viszont a hétköznapi és a munka nemzeti egysége. Ezt Szabó Dezső és más megközelítésben Németh László állhatatosan, mellőzéseket is vállalva felvette.” Csurka István: Magyar szemmel. *Magyar Fórum*, 2003. április 3. 2.

23 Ifj. Hegedűs Lóránt prédikációjához lásd (szerző nélkül): Taps a Bazilikában. *Magyar Fórum*, 2005. február 10. 8. és 20.

24 Csurka Dóra: A Sztójay-kormány. *Magyar Fórum*, 2005. április 21. 7.

25 A radikális jobboldali párt Horthy-képpel kapcsolatos elemzésem bizonyos részei elolvashatók *A Horthy-mítosz ma* című blogomon (<http://horthy-mitosz.blog.hu/>). Ezekre a bejegyzésekre a tanulmányomban külön nem hivatkozom.

26 Romsics (2008) 267.

kormányzó német megszállás alatti szerepét Hegedűs így értékelte: próbálta „visszatartani az embertelenség és istentelenség gonosz gépezetét”.²³

Csurka Dóra, Csurka István lánya 2005-ös cikksorozatában – *Telekitől Gyurcsányig* címmel – foglalkozott a felelős magyar miniszterelnökök életútján keresztül a XX. századi magyar történelemmel. Az 1944. tavaszi eseményekről a következőket írta: „A magyarországi zsidóság további sorsát illetően azonban többé már nem a magyar államhatalom, hanem a megszálló szervek voltak illetékesek.”²⁴ Horthy felelősségének kérdése így nem merült fel. Arra nem kapunk választ, miért tudta a kormányzó július elején leállíttatni a deportálásokat.

A JOBBIK MAGYARORSZÁGÉRT MOZGALOM²⁵

A politikai pártok identitáspolitikájukon keresztül saját önazonosságuk megfogalmazására, politikai szerepük, meglévő – vagy éppen elérendő – hatalmuk legitimálására töreksenek.²⁶ Az identitáspolitikus így többek között a múlt meghatározott korszakaira, személyiségeire hivatkozik, támaszkodik,

mindig tudatos választás alapján. Ebből következik, hogy a történész több szempontú, a kor viszonyaira tekintettel lévő értelmezésével és elemzésével szemben „[az] emlékező identitáspolitikus viszont mindig a jelen igényeihez igazítja a múltat. Ennek érdekében leegyszerűsít, időtlenített általánosításokhoz és morális igazságokhoz jut el, vagyis mitizálja és instrumentalizálja a múltat. A történelem hús-vér alakjaiból így lesznek ördögök és angyalok, ellentmondásos korszakokból pedig aranykorok és a romlás évszázadai.”²⁷

A *Népszabadság* 2009 őszén Novák Elődöt, a Jobbik akkori alelnökét idézte, aki 2009 áprilisában a *kitartás.hu* kérdésére elmondta, hogy a Jobbik elnökségén belül vitát folytattak arról, hogy „mennyire hivatkozzunk Horthyra”. Novák szerint nem rá kellett volna helyezni a hangsúlyt, miután „inkább csak az idő szépít meg pár dolgot”.²⁸ Látható azonban, a párt elnöksége végül úgy döntött, hogy identitáspolitikájukban Horthy Miklós centrális pozíciót kap. Ennek pontos okai nem ismertek, de úgy gondolom, hogy ha mindenáron történelmi előképet akartak találni maguknak, nem választhatták a XX. századi magyar történelem más időszakát. Választásuk – Horthy figurája – múltszemléletük mellett legitimációs célokat is tükröz. Emiatt beszélnek a jobbikos politikusok ennek a korszaknak vélt vagy valós eredményeiről, pozitívumairól, arról, hogy a Horthy nevével fémjelzett időszak a „nemzeti” és „keresztény” értékrendszer talaján állt. Arról, hogy akkoriban az országban „rend” és „közbiztonság” volt.²⁹ Arról, hogy Horthy Miklós kormányzó „rendszerre” működött egyedül a XX. században – ezt nem más, mint Vona Gábor, a Jobbik elnöke állította 2009. március 15-én.³⁰ Már 2007. november 16-án, Kenderesen is tett hasonló kijelentést. Akkor azt mondta, hogy „ma is szükség lenne egy Horthy Miklósrá”, tehát csakis vele orvosolhatók az aktuális problémák.³¹ Ráadásul ez a politikai, társadalmi berendezkedés – folytatta 2009. március 15-én a pártelnök – „nem a kamatrabszolgaságra és nem a korrupcióra, hanem a magyar emberek

27 Uo. 269.

28 A Novák Előd álláspontjáról eredetileg tudósító cikk e tanulmány írásakor már nem volt elérhető az interneten. A *Népszabadság* cikke Horthy budapesti bevonulásának 90. évfordulója kapcsán:

http://www.nol.hu/belfold/novak_elod_a_horthy-korban_felozlattak_volna_a_jobbikot?ref=sso (Letöltés: 2013. 10. 07.).

29 A Jobbik politikájának egyik központi eleme ugyanis a közbiztonsághoz is kötődő „cigánykérdés”. Paksa (2012) 224–242.

30 Vona Gábor beszéde a Jobbik 2009. március 15-i rendezvényén:

<http://alfahir.hu/node/25798> (Letöltés: 2009. 10. 07.)

31 http://jobbik.hu/rovatok/alapszervezeti_hirek/jobbikos_megemlekezes_kenderesen (Letöltés: 2013. 10. 07.)

szorgalmára, tisztességére és a rendre építkezett”. Vona ezt követően a megoldást, a célt is megnevezte: „Modern és korszerű formában, de ehhez kell visszatérnünk. [...] Minden egyéb csak kétségbeesett fuldoklás, amellyel Magyarországot megmenteni nem lehet.” Vona Gábor 2009. március 15-én e kijelentésekkel nem tett mást, mint minősítette, elítélte a jelent, az aktuális állapotokat, a rendszerváltozás „következményeit”, és a múltat, a két világháború közötti Magyarországot nevezte meg követendő példának, amelyet szerinte modernizált formában vissza is kellene állítani. A Jobbik, mint számos megnyilatkozásukból látható, saját magát tekinti e „történelmi örökség” letéteményesének. Önmagukat a nemzeti érdekek egyedüli és kizárólagos képviselőjeként, a „rendteremtés” és a „szebb jövő” egyetlen garanciájaként definiálják. A csakis rajtuk keresztül elérhető „szebb jövőről” beszélnek, a „nemzet feltámadásáról”, továbbá az „új honfoglalásról” – ráadásul ezek a hívószavak is 1944 előttről származnak. E politikai szerep legitimálásához a Jobbiknak Horthy Miklóstra van szüksége. Felvázolnak tehát egy történelmi előképet, Horthy Miklóst – és a róla elnevezett korszakot, amely minden elemében tökéletes, példaértékű, követendő. Az akkori Magyarországot – aktuális politikai érdekekkel összhangban – egyoldalúan, leegyszerűsítve, idealizálva értékelik.

Az elmúlt években tehát Horthy személye a Jobbik identitáspolitikájának legitimációjukat, értékrendszerüket erősítő központi elemévé vált. Nem véletlen, hogy a jobboldali radikális párt rendezvényein oly gyakoriak a Horthyra történő kritikátlan utalások. De a párt identitáspolitikájában szerepet játszanak azok a rendezvények is, amelyeket – meghatározott évfordulókon (Horthy születésnapja: június 18., a budapesti bevonulás: november 16. és halálának napja: február 9.) – kizárólag annak szentelnek, hogy a kormányzó emlékét ápolják, tisztelgjenek „történelmi nagysága” előtt. Ezek az évfordulók a Horthy-kultusz ápolásának elsődleges, ráadásul ritualizált alkalmak. Elsősorban a budapesti bevonulás, erről ugyanis már 2006 óta minden évben megemlékeznek. A rítusokhoz ráadásul kultikus nyelvhasználat társul, így a Jobbik esetében lehet Horthy-kultuszról beszélni. Az ünnepi beszédek kivétel nélkül Horthy Miklós érdemeit magasztalják, kiemelik, hogy akkor „rend” volt, a fennálló hatalom csakis a nemzet érdekeire volt tekintettel. A központba természetesen a volt kormányzó alakját helyezik, hangsúlyozva kiválóan nevezett képességeit, hazaszeretetét, „történelmi érdemeit” és „tetteit” (gazdasági növekedés, a csendőrség működése, népességnövekedés stb.). Erőskezű vezetőként festik le, akinek köszönhetően – a nemzet ellenségeivel leszámolva – a világháború és a vörösterror után megerősödött Magyarország. Időnként

mindezt Isten akaratával magyarázták. Világhy József, a Horthy Miklós Társaság egyik alapítója, első elnöke a kormányzó halálának ötvenedik évfordulóján úgy fogalmazott, hogy az első világháború után az Isten ugyan megbüntette a magyarságot, de korábban „úgy rendelkezett, hogy 1868. június 18-án Kenderesen [...] megszületett egy gyermek, akinek az volt az isteni elhivatottsága, hogy megmentse ezt a nemzetet a haláltól”. Így lett ő a nemzet „reménysége”, „szent példakép”.³² A szónokok gyakran utalnak az 1945 utáni „történelemhamisításra” is. Az ünnepek szimbolikáját a párt – és/vagy a(z) (Új) Magyar Gárda – jelvényei, zászlói mellett az árpádsávós és a nemzetiszínnű zászlók határozzák meg, de természetesen a Horthy Miklóst ábrázoló képek, portrék is feltűnnek (a rendezvények plakátjain is). E megemlékezési szertartások elmaradhatatlan elemei az irredenta szólamok és a „szébb jövőt” köszöntés. A Magyar Gárda, majd az Új Magyar Gárda és a Nemzeti Őrsereg jelenléte a militáns jelleget erősíti. A jelenlévők a *Himnusz*, a *Szózat* és a *Széky-himnusz* eléneklésével igyekeznek az ünnepi hangulatot emelni.

Az alábbi táblázat rövid – és minden bizonnyal nem teljes – áttekintést ad a rendezvényekről, majd néhányat részletesebben is bemutatok közülük. A Jobbik hivatalos honlapja mellett különféle portálok (például <http://kuruc.info/>), blogok, internetes rádiók (Szent Korona Rádió), havi- és hetilapok (*Kárpátia*, *Bar!kád*) adtak hírt az eseményekről, illetve közvetítették – akár ezektől függetlenül – a Horthy-korszakkal kapcsolatos egyoldalú, kritikátlan és hamis értékelést.³³ A *youtube.com* videomegosztón bizonyos évfordulós beszédek is elérhetők. Az ún. „nemzeti könyvesboltokban” (például Magyar Menedék, Hétvezér, Emese Álma) vásárolhatnak az érdeklődők olyan könyveket, amelyek ezt a történelemszemléletet közvetítik.³⁴

32 http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=7pitB5q2O_c (Letöltés: 2013. 10. 07.)

33 Lásd például Kökény Ferenc: Nemzetrombolás a köztársaság és a kommun idején. *Bar!kád*, 2010. 46. 24–25.; (Szerző nélkül): Hírvadász. *Bar!kád*, 2010. 47. 4.; Tanár úr: Nácik és fasiszták. *Bar!kád*, 2012. 51–52. 37.; Zetényi Csukás Ferenc–Nagy Kata: „Itt végződik az én történetem”. *Bar!kád*, 2013. 17. 40–41.; Sepsiszentgyörgyi Dénes: Horthy és Gömbös léleképítése. *Kárpátia*, 2013. 7. 32–33.

34 A nacionalista újromantikát közvetítő eszközökhöz, csatornákhöz lásd Paksa (2012) 209–223.

ÉV	HÓ, NAP	RENDEZVÉNY	HELYSZÍN	PROGRAM ³⁵
2005	június 18.	megemlékezés Horthy Miklós születésének 137. évfordulóján	Kenderes	református istentisztelet, koszorúzás, ünnepi beszédek (Bíber József Tibor) ³⁶
2006	november 16.	megemlékezés Horthy budapesti bevonulásának 87. évfordulójáról	Kenderes	beszédek, szavalat, kopjafaszentelés, koszorúzás, a Horthy-kastély megtekintése ³⁷
2007	február 10.	tisztelegés Horthy Miklós emléke előtt	Kenderes	egész napos program keretében emlékeztek a kormányzóra a Jobbik ceglédi, ceglédberceli és újszilvási szervezetének tagjai ³⁸
2007	február 11.	fehér lovas felvonulás Horthy halálának 50. évfordulóján	Budapest	átvonulás a Bazilikától (ahol a Horthy Miklós Társaság által szervezett szentmisére került sor) a Március 15. térre, ahol az évforduló alkalmából beszédek hangoztak el (Pörzse Sándor, Zagya György Gyula) ³⁹
2007	február 23.	filmvetítés a kormányzó halálának évfordulóján	Soltvadkert	Koltay Gábor Horthy-filmjének ingyenes vetítése ⁴⁰
2007	június 30., július 1.	kerékpártúra Horthy halálának 50., a trianoni „békediktátum” aláírásának 87. évfordulója alkalmából	Szarvas–Mezőtúr–Kisújszállás–Kenderes	Kenderesen a kastély és a kriptá megtekintése ⁴¹
2007	november 16.	megemlékezés Horthy Miklós budapesti bevonulásának 88. évfordulójáról	Kenderes	a Magyar Gárda és a Nemzeti Őrsereg felvonulása, beszédek (Patrubány Miklós, Világhy József, Vona Gábor), irodalmi műsor, népdalkör előadása, koszorúzás ⁴²
2008	február 5.	megemlékezés Horthy Miklós halálának 51. évfordulóján	Budapest	ünnepi szentmise a Szent István-bazilikában (a Horthy Miklós Társaság szervezésében), majd átvonulás a Hazatérés templomába, ahol ifj. Hegedűs Lóránt és Murányi Levente mondott beszédet ⁴³

2008 november 16.	megemlékezés Horthy Miklós budapesti bevonulásának 89. évfordulóján	Kenderes	beszédék (Murányi Levente, ifj. Hegedűs Lóránt), koszorúzás ⁴⁴
2009 június 14.	a Nemzeti Hadsereg megalapításának 90. évfordulója	Szeged	a nemzeti radikális szervezetek (Jobbik, Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom, Magyar Gárda, Betyársereg) együttműködési tárgyalásai ⁴⁵
2009 november 22.	megemlékezés Horthy Miklós budapesti bevonulásának 90. évfordulójáról	Budapest	lovasmenet a Kosztolányi Dezső térről a Szent Gellért térig, ahol beszédék hangzottak el (Bodrog László, Kiss Róbert, Murányi Levente, Novák Előd) ⁴⁶
2010 május 19.	Horthy-híd	Szeged	a Jobbik szegedi közleménye nehezményezte, hogy az új Tisza-híd nem Horthy Miklósról kapta a nevét ⁴⁷
2010 június 19.	Horthy Miklós- emlékműavatás (születésének 142. évfordulóján)	Dunavarsány	emlékműavatás, beszédet mondott Szabó Gábor ⁴⁸
2010 november 16.	tüntetés Horthy budapesti bevonulásának évfordulóján	Budapest (Kossuth tér)	tüntetés a Károlyi Mihály-szobor és a rendészeti törvény módosítása ellen (felszólalt Vona Gábor, Gaudi-Nagy Tamás, Hegedűs Tamás, Szegedi Csanád és Volner János) ⁴⁹
2011 június 18.	megemlékezés Horthy születésének 143. évfordulóján	Budapest (XVII. kerület)	megemlékezés a Horthy-emléktáblánál (Péceli út és a Szabadság sugárút sarka), koszorúzás, ünnepi beszédék (Léhmán Viktor) ⁵⁰
2011 november 16.	megemlékezés a budapesti bevonulásról	Budapest (Kosztolányi Dezső tér)	ünnepi beszédék (Vona Gábor, Novák Előd, Staudt Gábor) ⁵¹
2012 november 16.	megemlékezés a Gellért téren az Újbudai Jobbik szervezésében	Budapest (Szent Gellért tér)	ünnepi beszédék (Murányi Levente, Volner János, Bába Szilvia) ⁵²
2012 november 17.	megemlékezés a budapesti bevonulás 93. évfordulóján	Kenderes	beszédet mondott például Patrubány Miklós, ifj. Hegedűs Lóránt ⁵³

2013 november 16.	megemlékezés a budapesti bevonulás 94. évfordulóján	Kenderes	beszédet mondott például Patrubány Miklós, ifj. Hegedűs Lóránt, Toroczka László, Murányi Levente ⁵⁴
2013 november 17.	megemlékezés a budapesti bevonulás 94. évfordulóján	Budapest (Kosztolányi Dezső tér)	beszédet mondott (Gyüre Csaba, Mészáros István, Bába Szilvia) ⁵⁵

- 35 A táblázatban az ünnepi beszédek közül csak a fontosabbakat említtem meg.
- 36 http://jobbik.hu/rovatok/alapszervezeti_hirek/horthy_szulesnapjara_emlekeztet_a_jobbik_kenderesen (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 37 http://jobbik.hu/rovatok/alapszervezeti_hirek/horthy_miklos_kormanyzora_emlekezett_a_jobbik (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 38 http://jobbik.hu/rovatok/esemenynaptar/jobbikos_tisztelges_a_kormanyzo_ur_emleke_elott_kenderesen (Letöltés: 2010. 10. 07.)
- 39 http://jobbik.hu/rovatok/esemenynaptar/a_jobbik_lovas_felvonulasa_horthy_miklos_emlekere (Letöltés: 2010. 10. 07.)
- 40 http://kecel.jobbik.hu/?q=horthy_filmvetites_soltvadkertben (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 41 http://jobbik.hu/rovatok/esemenynaptar/zarandoklat_a_kormanyzohoz (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 42 http://jobbik.hu/rovatok/alapszervezeti_hirek/jobbikos_megemlekezes_kenderesen (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 43 http://jobbik.hu/rovatok/kozlemeny/a_jobbik_es_a_magyar_garda_vonulasa_l_emlekezik_horthy_miklosra (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 44 http://jobbik.hu/rovatok/esemenynaptar/megemlekezes_horthy_budapesti_bevonulasanak_89_evfordulojarol_kenderesen (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 45 http://index.hu/belfold/2009/06/14/osszefognak_a_nemzeti_radikaliskol (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 46 http://jobbik.hu/rovatok/orszagoshirek/lovasmenet_horthy_bevonulasanak_emlekere (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 47 <http://szegedma.hu/hir/szeged/2010/05/a-szegedi-jobbik-a-horthy-miklos-hid-mellett.html> (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 48 <http://alfahir.hu/node/55010> (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 49 http://jobbik.hu/rovatok/kozlemeny/tuntetes_a_kossuth_teren_horthy_bevonulasanak_evfordulojan (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 50 http://www.minalunk.hu/Budaors/hirek/3692/307/Horthy_megemlekezes_es_varatlan_bejelentes (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 51 http://jobbik.hu/rovatok/budapest/megeml%C3%A9kez%C3%A9s_horthy_mikl%C3%B3s_budapesti_bevonul%C3%A1s%C3%A1ra (Letöltés: 2013. 10. 07.)
- 52 http://jobbik.hu/rovatok/budapest/horthy_mikl%C3%B3sra_eml%C3%A9keztet_a_jobbik (Letöltés: 2013. 11. 07.)

Horthy Miklós a Jobbik számára rendpárti, nemzeti vezér. A november 16-i ünnepi megemlékezések ezért töltenek be központi szerepet a párt identitáspolitikájában. Szimbólumértéke ugyanis ennek a napnak van: ez jelképezi az 1919-es „rendteremtést”, az 1919-es „új honfoglalás”, „feltámadás” és „nemzetmentés” csúcspontját, a „bűnös város” felelősségre vonását. A budapesti bevonulás 90. évfordulóján, 2009. november 22-én a Jobbik a Szent Gellért téren tartotta központi rendezvényét. A helyszínválasztás nem véletlen: a megemlékező szertartások szimbolikus helyszínekhez kötődnek: itt mondta el Horthy Miklós 1919. november 16-án a magyar fővárost tettekre hívó beszédét. A megemlékezés azzal kezdődött, hogy Király András, a párt egyik szövívője felolvasta Horthy Miklós Gellért téri beszédét.⁵⁶ Bodrog László, a Nemzeti Őrsereg főkapitánya

ezt követően amellet érvelt, hogy Budapest és Magyarország már 60 éve „vörös homályban” van, és csak egy Horthyhoz hasonlóan „erőskezű” vezérrel lehet rendet tenni. Az üzenet egyértelmű: rendnek kell lenni, rendet is kell tenni, és ezt ők meg is teszik – hangsúlyozta a főkapitány. Miután Horthy bevonult, megtörtént a rendteremtés, a kormányzó 20 éven belül „talpra állította” az országot, „visszaszerezte” az elcsatolt területek egy részét – tette hozzá Bodrog.⁵⁷ Ez a beszéd arra is kiváló példa, hogy az 1919 és 1944 közötti Horthy-kultusz nyelvhasználata újjáéledt, de – mint látható – aktualizálódott.⁵⁸ Kiss Róbert, az Új Magyar Gárda Mozgalom főkapitánya szintén aktualizálta mondanivalóját.⁵⁹ Párhuzamot vont ugyanis Horthy Miklós és a Jobbik, az Új Magyar Gárda között, azt állítva, hogy a „nemzeti összefogás”, a „nemzeti ébredés” 1919-ben és 2009-ben is hasonló reakciókat váltott ki a baloldali, liberális, „hazaáruló” politikai erőkből: „hazugságokkal” igyekeztek, igyekeznek a magyar nemzet „öntudatra ébredését” megakadályozni, a „nemzeti” törekvéseket lejáratni. Szerinte ebben a tekintetben 90 év alatt nem történt érdemi vál-

53 A rendezvény plakátja megnézhető a *Bar/kád* 2012. november 15. számának 35. oldalán.

54 <http://jobbik.hu/esemenyek/kenderes-megemlekezes-vitez-nagybanyai-horthy-miklos-kormanyzo-urra> (Letöltés: 2013. 10. 14.)

55 <http://jobbik.hu/esemenyek/budapest-megemlekezes-horthy-miklos-bevonulasanak-94-evfordulojara> (Letöltés: 2014. 06. 30.)

56 <http://www.youtube.com/watch?v=Y7Rsezoc9U&feature=related> (Letöltés: 2010. 10. 07.)

57 <http://www.youtube.com/watch?v=fViW9DqQRk> (Letöltés: 2013. 10. 07.)

58 Az 1919–44 közötti Horthy-kultuszhoz lásd például Turbucz (2010); Turbucz (2011); Turbucz (2012).

59 <http://www.youtube.com/watch?v=5Jpv7azYbkM&feature=related> (Letöltés: 2010. 10. 07.)

tozás. Akkor a Nemzeti Hadseregre, most a Magyar Gárdára és a Jobbikra zúdulnak az ilyen típusú vádak, rágalmak. Kiss Róbert hivatkozott is Horthy utasítására, miszerint hadserege tagjainak törvényesen kell eljárniuk, hogy a Nemzeti Hadsereget ilyen típusú vádak ne érhessék. Kétségtelen, a fővezér erre számos parancsában felhívta a figyelmet, de mindez nem szüntette meg a Dunántúlon vagy éppen a Duna–Tisza-közén az egyes különítményekhez köthető atrocitásokat; a sorozatos hadparancsok sokkal inkább a hadseregről kialakítandó pozitív kép („felszabadító” Nemzeti Hadsereg) erősítését szolgálták.⁶⁰ Novák Előd, a párt alelnöke először azzal foglalkozott, hogy Horthy Miklós nem volt antiszemita, sőt 1944-ben rendkívül sokat tett a magyar zsidóságért. Ezután a korszak eredményeire utalt, a két világháború közötti Magyarország példaértékét hangsúlyozta. Emiatt is követelte ünnepi beszéde második részében, hogy az 1919-es bevonulás útvonulát – szimbolikus térfoglalási eljárásaként – nevezzék el Horthy Miklós útnak, de ha ez mégsem valósítható meg, egyéb közterület vegye fel Horthy nevét.⁶¹ Murányi Levente, a Jobbik alelnöke „országos patkányirtásról” beszélt, amelyet szerinte a 2009. évi európai parlamenti választás napján kezdtek meg.⁶² Murányi ezek után Tormay Cécile-t, majd Horthy Miklós szavait idézte, igaz, ebbe némi pontatlanság csúszott, miután a fővezér nem az íróőnnek adott válaszában hívta tette a magyar fővárost. Aktuális politikai üzenetek felbukkantak ebben a beszédben is, a „patkányirtás” kifejezés ismételtetésével együtt.

Egy évvel később, 2010-ben a jobboldali radikális párt a Kossuth térre szervezett tüntetést november 16-án.⁶³ A szervezők a helyszín megválasztását a Károlyi Mihály-szobor eltávolításának szándékával indokolták, de azt is le-

szögezték: „nemet mondunk a Fidesz orwelli világára és a párturalmi alkotmányra”. Hangsúlyozták: több okból is méltánytalan, hogy Horthynak itt nincs szobra. Például azért, mert a Trianonért jelentős mértékben „felelős” Károlyi Mihálynak emeltek szobrot a téren, nem Horthynak, aki 91 éve vount be Budapestre – mondta Vona Gábor. A múlt értelmezése jól láthatóan itt is aktuális célokhoz igazodik: kifejezve a kormánnyal szembeni radikális kritikájukat, saját magukat állítják be a nemzet egyedüli képviselőjének, és ezt

60 Turbucz (2009).

61 <http://www.youtube.com/watch?v=gHEbyw9KK0U&feature=related> ;
<http://www.youtube.com/watch?v=SGQpJJSK2KzI&NR=1> (Letöltés: 2013. 10. 07.)

62 <http://www.youtube.com/watch?v=sHd4meIEGPQ&feature=related> (Letöltés: 2013. 10. 07.)

63 http://jobbik.hu/rovatok/kozlemeny/tuntetes_a_kossuth_teren_horthy_bevonulasanak_evfordulojan (Letöltés: 2013. 10. 07.)

az 1919-es események sajátos értelmezésével támasztják alá. Eszerint Horthy Miklósnak köszönhető az idegen (megszálló) erők kivonása Magyarországról. A múlt és a jelen közötti párhuzam a radikális jobboldali párt szerint azért állja meg a helyét, mert „ezentúl idegen rendőri erők is korlátozás nélkül vehetnének részt magyarországi akciókban, mint például tömegoszlatásokban. [...] Ahogy 1919-ben Horthy Miklós elérte az idegen erők kivonulását Magyarországról, úgy nekünk is kötelességünk ezt követelni” – olvasható a rendezvényt beharangozó hírben.⁶⁴ Szegedi Csanád beszédében szembeállította egymással Horthy Miklóst és Orbán Viktort:

„Ha itt bármilyen forradalom történt volna, Orbán Viktor ma csákánnyal verné szét Károlyi szobrát, és saját kezűleg tenné le Horthy vagy Wass Albert szobrának alapkövét.”

A *barikad.hu* beszámolója szerint később: „Szegedi Csanád a huszadik század legnagyobb államférfijának nevezte a kormányzót, aki 91 évvel ezelőtt ezen a napon vonult be Budapestre. A szónok szembeállította Horthyt és Orbánt. Horthy beszédei végén elmondta a magyar hiszekegyet,⁶⁵ és ezt függesztette ki mindenhova, Orbán Viktor pedig saját szövegét, a »Nemzeti Együttműködés Nyilatkozatát« akasztatta ki a közintézmények falára.”⁶⁶

Itt nem az Orbán-kormány (vélt vagy valós) törekvéseinek értékelése, hanem a párhuzam elemzése a fontos, illetve annak hangsúlyozása, hogy a Jobbik most is világossá tette: a két világháború közötti irredenta kultusz értékrendszerének közvetítését tartja szükségesnek.⁶⁷

A Jobbik november 16-i rendezvényein 2011-ben, 2012-ben és 2013-ban semmi újszerű nem történt. A 2012. novemberi megemlékezésről készített video az egyik 1919–44 közötti Horthy-dallal kezdődött. Murányi Levente, Volner János és Bába Szilvia mondott beszédet. Bába Szilvia önkormányzati képviselő – a korábbi évek gyakorlatának megfelelően – Horthy Miklóst „erőskező”, „rendteremtő” ve-

64 http://alfahir.hu/ma_jobbik-t%C3%BCntet%C3%A9s_kossuth_t%C3%A9ren_horthy_bevonul%C3%A1s%C3%A1nak_%C3%A9vfordul%C3%B3j%C3%A1n-20101115

65 Ez az állítás nem igazolható.

66 A tüntetéshez lásd: http://alfahir.hu/az_utca_mi%C3%A9nk_%C3%A9s_mi%C3%A9nk_marad_-_horthyra_eml%C3%A9kezett_forradalom_elszabot%C3%A1ll%C3%A1s_ellen_t%C3%BCntetett_jobbik_k%C3%A9 (Letöltés: 2013. 10. 07.)

67 A fenti interpretáció kapcsán megjegyzendő, hogy nem a fővezérnek köszönhető a román hadsereg kivonulása az általuk megszállt területekről: mindez az antant felszólítására következett be. Romics (1982). Ennek ellenére az akkori propaganda Horthy Miklós érdeméért állította be. Turbucz (2009).

zérként méltatta, aki az ország „újjáépítésével” lehetővé tette a nemzet megerősödését. Murányi és Volner, a párt alelnökei ezt a gondolatmenetet folytatták, így is erősítve az üzenetet: Horthy példáját kell követni ma is.⁶⁸

A Jobbik az elmúlt években rendszeresen megfogalmazta a követelést: Horthy Miklósnak szobrot kell állítani. Rácz Tibor, a Jobbik szegedi alelnöke 2008 őszén bejelentette, hogy a párt is gyűjtést kezdeményez egy közterületi Horthy-szobor felállításáért.⁶⁹ Ugyan nem köztéren, de újra felavattak egy jobboldali radikálisokhoz köthető Horthy-szobrot a Hazatérés Templomában 2013. november 3-án.⁷⁰ Tóth Péter, a Csongrád megyei közgyűlés jobbikos képviselője erre is utalva emlékezett meg a budapesti bevonulásról a közgyűlés november 15-i ülésén, napirend előtt.⁷¹ A radikálisok másként is kifejezésre juttatják tiszteletüket. Kepli Lajos, a párt országgyűlési képviselője Horthy Miklós halálának 54. évfordulóján nyílt levélben (kelt: 2011. február 9.) kérte Alsóörs polgármesterét, hogy a Csere-hegyi kilátó újból vegye fel Horthy Miklós nevét.⁷² Reméli, hogy június 18-án, a kormányzó születésének 143. évfordulóján már a „Horthy Miklós-kilátóba szervezett kirándulással emlékezhetnének meg a kormányzó munkásságát tisztelő és elismerő magyar emberek”.

„Mindnyájan tudjuk, hogy az elmúlt évtizedekben számtalan méltatlan támadás érte a XX. század egyik legnagyobb államférfijának személyét, aki a trianoni országcsonkítás után évek alatt talpra állította hazánkat gazdasági, kulturális és erkölcsi téren egyaránt. A kommunizmus éveiben bemocskolták nevét azáltal, hogy a proletárdiktatúra felszámolásához kapcsolódó különböző erő-

szakos bűncselekményekkel mosták össze, amit fehérterrornak neveztek el, mintha azokra Horthy adott volna ki parancsot. Mindezt, bármennyire is szerették volna a történész elvtársak, máig sem sikerült bizonyítaniuk, sőt, ennek ellenkezője vált nyilvánvalóvá: Horthy soha semmilyen megtorlásra nem adott ki utasítást. Abban azonban mindenki egyetért, hogy kormányzósága alatt Magyarország kiheverte az első világháború és az országcsonkítás okozta sebeket, és sosem látott fejlődésnek indult.”

A képviselő szerint – legalábbis a nyílt levélből erre következtethetünk,

68 <http://www.youtube.com/watch?v=A7WdPixIeko> (Letöltés: 2013. 10. 14.).

69 http://www.delmagyar.hu/szeged_hirek/jobbik_horthy_miklosnak_szobor_kell_szegeden/2075090/ (2013. 10. 14.)

70 Vári (2012) 15.; <http://alfahir.hu/node/8696> (Letöltés: 2013.11. 01.)

71 http://www.delmagyar.hu/szeged_hirek/megyegyules_elnoki_jokivansag_horthy_szerepenek_sikeres_megallapitasahoz/2357960/ (Letöltés: 2013. 11. 06.)

72 http://alfahir.hu/ny%C3%ADlt_lev%C3%A9l_horthy_-_kil%C3%A1t%C3%B3_gy%C3%A9ben-20110210 (Letöltés: 2013. 10. 07.)

mert más kérdést nem érintett – Horthy „rehabilitálására” a fehérterror miatt lenne szükség. Kétségtelen, nem igazolható, hogy a fővezér adott volna parancsot a „megtorlásra”. A felelőssége azonban ennek ellenére is nehezen vitatható, elég csak az emlékirataiban írtakra utalni. Nem tagadta ugyanis, hogy „igazságtalanságok” és „kegyetlenkedések” történtek, de az adott helyzetben ezt elkerülhetetlennek és szükségesnek tekintette.⁷³ Horthy személye tehát indokoltan összekapcsolható a fehérterrorral, igaz, nem úgy, ahogyan 1945 után beállították.⁷⁴ Alsóörs önkormányzatának képviselőtestülete végül március 24-én egyhangúlag elvetette a javaslatot.⁷⁵ Ehhez hasonlóan nem lett Horthy Miklós Komárom díszpolgára. A Jobbik komáromi képviselője, Babják Csaba 2011. március 25-én ugyanis azt javasolta a képviselő-testületnek, hogy Horthy Miklóst és Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi minisztert (posztumusz) válasszák a város díszpolgárává.⁷⁶ A képviselők április 7-én zárt ülésen elutasító döntést hoztak.⁷⁷ Az eset a szegedi új Tisza-híddal és az alsóörsi kilátó átnevezésével együtt azt is jelzi, hogy a Jobbik Magyarországért Mozgalom Horthy Miklós iránti tiszteletét – identitáspolitikájának megfelelően – nemcsak a fővárosban, hanem vidéken, országos szinten is igyekszik kifejezésre juttatni. Láttuk, nem mindenütt sikerül, a sárospataki Jobbik kezdeményezése is elbukott.⁷⁸ Számos településen azonban sikert ért el a radikális jobboldali párt. Így például Kunhegyesen a helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényre hivatkozva elérte, hogy a település egyik utcáját egy szovjet katonatiszt helyett Horthy Miklósról nevezzék el.⁷⁹ Ennél is ismertebb a gyömrői eset: a jobbikos képviselő kezdeményezésére 2012. április 23-án a település képviselő-testülete úgy döntött, hogy a főtér neve Horthy tér lesz.⁸⁰ (Mára azonban már megtörtént a visszanevezése.)

A radikális jobboldali szervezetek azokon a szoboravatásokon is részt vettek, amelyek nem hozzájuk köthetők. Így történt Csókakőn, ahol a szoborál-

73 Horthy (2011) 135–136.

74 Romsics (2007) 7., 30.

75 http://www.alsoors.hu/images/hivatal/jkv_hat/jkv20110324.pdf (Letöltés: 2010. 10. 07.)

76 <http://www.komarom.jobbik.hu/content/sajt%C3%B3k%C3%B6zlem%C3%A9ny> (Letöltés: 2013. 10. 07.)

77 <http://www.komarom.hu/admin/adatok/jkv/jegyzokonyv87.pdf> (Letöltés: 2013. 10. 14.)

78 http://www.sarospatak.hu/kozerdeku/jkv/jkv_eubiz_130827.pdf (Letöltés: 2013. 10. 14.)

79 <http://www.kunhegyes.hu/k2/informaciok/jkv/2013-02-13.pdf> (Letöltés: 2013. 10. 14.)

80 http://www.gyomro.hu/kozadattar/dokumentumok/jegyzokonyvek/gyomroi_dokumentum_5845_1336400911.pdf (Letöltés: 2013. 10. 14.)

lítást a Vértessalja Gyermekai civil szervezet kezdeményezte. A szoboravatást követő ünnepségen fellépett a Romantikus Erőszak, a szervezésben pedig szerepet vállalt a Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom, a bodajki Jobbik és a Magyar Nemzeti Gárda.⁸¹

Parlamenti párt lévén a Jobbik Magyarországért Mozgalom az országgyűlésben is hangot ad Horthy Miklósról alkotott határozottan pozitív, egyoldalú véleményének. A Jobbik identitáspolitikája nem túlzottan eredeti: a párt politikusai nem tesznek mást, mint az 1944 előtti Horthy-kultusz állításait ismétlik. Az akkori propagandát végeredményben csak akkor „egésztik ki”, akkor aktualizálják, amikor a jelenlegi helyzetre, a politikai, közéleti, gazdasági, egészségügyi, közbiztonsági stb. állapotokra utalnak, jelezve, hogy az 1920–44 közötti időszakhoz kell visszanyúlni, ha a jelen problémáit orvosolni akarjuk. Gaudi-Nagy Tamás 2011. szeptember 26-án a Nemzeti Közszerződési Egyetemről, valamint a közigazgatási, rendészeti és katonai felsőoktatásról szóló, T/4122. számú törvényjavaslat részletes vitájában szólt fel.⁸² Ferenczi Gábor, a Jobbik országgyűlési képviselője ugyanis módosító indítványt terjesztett be, azt javasolta, hogy Horthy Miklós nevét vegye fel az egyetem: „[a] létrehozandó új Nemzeti Közszerződési Egyetemnek célszerű egy olyan névadót találni, aki államférfiként sokat tett a magyar nemzet I. világháború utáni ismételt felemelkedésért, katonaként pedig személyes példamutatásával is megfelel az egyetemnek helyt adó épület ludovikás hagyományainak”.⁸³ A vitában Gaudi-Nagy Tamás a következőket mondta:

„Köszönöm szépen, elnök úr, a szót. Azt hiszem, hogy a képviselőtársaink nem mindegyike, de különösen Vadai Ágnes⁸⁴ nem figyelte pontosan arra, amit Ferenczi Gábor elmondott,⁸⁵ ezért szó szerint idézném még egyszer. »Az első világháborút, a vereséget, az örült vörösterroret és a trianoni tragédiát elszenvető Magyarországot 17 év alatt jól szervezett, működő és erős gazdasággá tette. A trianoni tragédia után hamvaiból emelte fel a meggyalázott nemzetet, magyar gazdaságot, valódi közbiztonságot teremtett és önálló magyar közigazgatást.«⁸⁶

81 Vári (2012) 14.

82 http://www.parlament.hu/internet/pls/ql/ogy_irom.irom_adat?p_ckl=39&p_izon=4122 (Letöltés: 2013. 10. 07.)

83 <http://www.parlament.hu/irom39/04122/04122-0003.pdf> (Letöltés: 2013. 10. 07.)

84 http://www.parlament.hu/internet/pls/ql/ogy_naplo.naplo_fadat?p_ckl=39&p_uhn=113&p_felsz=289&p_szoveg=&p_felszig=289 (Letöltés: 2013. 10. 07.)

85 http://www.parlament.hu/internet/pls/ql/ogy_naplo.naplo_fadat?p_ckl=39&p_uhn=113&p_felsz=285&p_szoveg=&p_felszig=285 (Letöltés: 2013.10. 07.)

86 <http://www.parlament.hu/internet/pls>

Ezután tért rá a jobbikos arra, ami e tanulmány témája szempontjából a legfontosabb. Ezt érdemes hosszabban is idézni: „Igenis, vitéz nagybányai Horthy Miklós személyéről csak a legnagyobb tisztelet hangján lehet és szabad álláspontom szerint beszélni. Egy olyan személy nevét vesszük szánkra ilyenkor, aki valóban abba az egészen elkésérített állapotba, első világháború vereségébe zúdított, vörösteror alatt szétzilált országot valóban felemelte, képes volt egy olyan rendszert megalkotni nyilván Telekivel, Bethlennel és sok más kiváló államférfivel, amely modell a mai napig példa számunkra, hogy közel húsz év alatt hogyan lehet romokból tényleg felépíteni egy országot. Ha ezt a húsz évet olyan hatékonysággal használta volna a politikai elit föl, mint amelyet ők tettek a két háború között, akkor már réges-rég nem itt lennénk. Úgyhogy sajnós a kései utódok gyengesége vagy soványsága semmiképpen nem kisebbíti, sőt mi több, inkább növeli vitéz nagybányai Horthy Miklós személyének a súlyát. Éppen ezért egy róla elnevezett egyetem azért is indokolt, hiszen ha arra gondolunk, hogy pont a trianoni tragédia után a szegedi tudományegyetem, a Ferenc József Tudományegyetem Kolozsvárról települt át, én magam is hallgatója voltam a József Attila Tudományegyetemnek a kilencvenes években, és már akkor törekvés volt arra, hogy az az egyetem vegye vissza a két háború közötti nevét, amely Horthy Miklós Egyetem névre hallgatott, akkor én is ott küzdöttem ezért, és most is a magyar Országházban büszkén küzdök azért, hogy vitéz nagybányai Horthy Miklósról kaphassa meg nevét ez az egyetem.” A Jobbik javaslatát egyik párt sem támogatta, ráadásul egy kisebb történetpolitikai vita is kialakult a Tisztelt Házban. Elsősorban Lamperth Mónika és Vadai Ágnes (MSZP) nehezményezte a javaslatot. Szilágyi Péter, az LMP képviselője nem kívánt a Horthy Miklós „személyéről szóló történelmi vagy történelmietlen vitákba” belemenni. Azt mindenesetre megéri – mondta –, hogy „Horthy Miklós személye a Jobbik számára nagyon fontos, azonban ha alapvetően vesszük azt a célt, hogy egy politikától független szervezetet kívánunk létrehozni, semmiképpen nem lehet egy megosztó személyiség ennek az egyetemnek a névadója”.⁸⁷ A jobbikos Szilágyi György – az MSZP-nek címezve mondandóját – később kijelentette: „Az 1919-es patkányforradalom után rendet csinált ebben az országban, rend volt ebben az országban. A Nemzeti Közszolgálati Egyetemnek ki lehetne méltóbb névadója, mint egy olyan

ql/ogy_naplo.naplo_fadat?p_ckl=39&p_uln=113&p_felsz=293&p_szoveg=&p_felszig=293 (Letöltés: 2013. 10. 07.)

87 http://www.parlament.hu/internet/pls/ql/ogy_naplo.naplo_fadat?p_ckl=39&p_uln=113&p_felsz=299&p_szoveg=&p_felszig=299 (Letöltés: 2013. 10. 07.)

ember, aki mind katonaként, mind emberként, mind a köz szolgálatában végzett egész életútja során példát mutathat ebben az országban?”⁸⁸

2012. május 22-én Vona Gábor frakcióvezető napirend előtti felszólalásában foglalkozott Horthy Miklós rehabilitációjával. Javaslatot tett rá, hogy 2013 – Horthy újratemetésének huszadik évfordulója – legyen Horthy Miklós-emlékév. Felszólalásában ismételten leszögezte, hogy a pártja szerint Horthy „a XX. század legnagyobb magyar államférfija volt”, mert a Tanácsköztársaság és Trianon után „néhány év alatt talpra állította ezekből a katasztrófákból az országot”. Ráadásul nemcsak a Tanácsköztársasághoz képest „épített” a kormányzó, hanem a rendszerváltozás utáni időszakhoz képest is sokkal komolyabbak az eredmények, aktualizált Vona: „Míg Horthy Miklós időszaka alatt iskolákat alapítottak, önök iskolákat zárnak be. Ők iskolaépületeket építettek, önök iskolaépítményeket adnak el. Hát micsoda különbség ez! Tehát az is jellemző különbség, hogy míg Horthy Miklós fizikailag is gyarapította Magyarországot, magyarlakta területeket csatolt vissza a csonka országhoz, önök még a csonka ország földjét is el akarják adni, még ezt sem tudják megvédeni.”⁸⁹ A Jobbik június közepén be is terjesztette az emlékévre vonatkozó határozati javaslatát (H/7639).⁹⁰ Az Országgyűlés kulturális és sajtóbizottsága 2012. szeptember 24-én nem támogatta a kezdeményezést, így az nem került tárgysorozatba. Az ülésen Szávay István, Pörzse Sándor és Novák Előd érvelt – eredménytelenül – a javaslat elfogadása mellett.⁹¹ A *Bar/kád* ezt követően, 2012. május 31-én összeállítás is közölt Horthy Miklósról és a róla elnevezett korszakról.⁹² A hetilap címloldalán egy revíziós bevonulás során készített fénykép volt látható, azonban Horthy Miklóst kiretusálták a fehér lóról. A képalírás, ennek megfelelően: Kormányzóra várva. Balczó Mátyás cikke ehhez annyit tett hozzá, hogy „a lényeg nem a titulus”, hanem az, hogy „egy államférfira van szükségünk”, olyanra, mint Horthy Miklós volt.⁹³ A Horthy Miklós Társaság elnökével, Kosaras Péter Ákossal készített interjúnak is ez a központi üzenete.⁹⁴

88 http://www.parlament.hu/internet/pls/ql/ogy_naplo.naplo_fadat?p_ckl=39&p_uln=113&p_felsz=319&p_szoveg=&p_felszig=319 (Letöltés: 2013. 10. 07.)

89 http://www.parlament.hu/internet/pls/ql/ogy_naplo.naplo_fadat_aktus?p_ckl=39&p_uln=193&p_felsz=13&p_felszig=16&p_aktus=5 (Letöltés: 2013. 10. 14.)

90 <http://www.parlament.hu/irom39/07639/07639.pdf> (Letöltés: 2013. 10. 14.)

91 <http://www.parlament.hu/biz39/bizjvk39/KSB/1209241.pdf> (Letöltés: 2013. 10. 14.)

92 Balczó Mátyás és Sándor Csilla összeállítása a hetilap 2012. 22. számának 21–25. oldalán található.

93 Balczó Mátyás: Kormányzóra várva. *Bar/kád*, 2012. 22. 18.

94 Tákács Veronika: Horthy-kultusz helyett

A Jobbik identitáspolitikai törekvéseire adott reakciók általában nem annyira megértőek, mint az idézett LMP-s képviselőé. A jobboldali radikális pártnak is szembe kell néznie az-
 zal, hogy a nyilvánosság előtt sokan sokféleképpen magyarázzák, kommentálják és minősítik a Horthy személyét érintő javaslataikat, álláspontjukat. A Jobbik keretei között ápolt Horthy-kultusszal szemben tehát jól kimutatható a szembenállás, az a törekvés, hogy hiteltelenítsék a radikális jobboldali párt Horthy-képét. E tanulmány-
 nak nem célja az ellentétes – a baloldalhoz köthető – múltértelmezések bemutatása. Arra viszont itt mindenképpen utalni kell, hogy a Jobbik identitáspolitikáját jobbról is éri kritika. A *kitartás.net*, a Hungarista Mozgalom lapja szerint a mai Horthy-kultusz nem támogatandó, mert a nemzet érdekeit a nyilasok képviselték, és nem a volt kormányzó. Eszerint Horthyt ugyan lehet tisztelni első világháborús győzelmei és ellenforradalmi szerepe okán, de 1944. őszi átállási (kiugrási) kísérlete a nemzettel történő szembefordulást jelentette.⁹⁵ Időnként a *kuruc.info* is e térfélre helyezkedik, míg máskor a Jobbik évfordulós rendezvényeiről tudósít, vagy Horthy Miklóst magasztaló írásokat közöl.⁹⁶ De Horthy Miklós „lejárására” is akad példa a szélsőséges honlapon, akár a kommentek között is, főként „zsidóbarát”, a magyar zsidókat védő kormányzóként kárhoztathva/értékelve a tevékenységét.⁹⁷ Horthy Istvánné halálát követően például „zsidóimádóként” jellemezték a kormányzó menyét.⁹⁸

Időnként történészek is foglalkoznak – természetesen a fentiektől eltérő keretek között – a Jobbik Horthy-kultusszal kapcsolatos tevékenységével. Kar-sai László 2011 decemberében az *ATV Start* című műsorában úgy nyilatkozott, hogy e kultusz építése „[a]zért fontos, mert Horthyban a szélsőjobb, a neonáci Jobbikkal az élen, megpróbálja előképét adni a mai, Orbán által vezetett kormánynak”.⁹⁹ Ezt az állítást – e tanulmány fényében – egyáltalán nem látom igazolhatónak. A Jobbik Horthy-kultusza nem Orbán Viktor miniszterelnök előképét adja, hanem saját szerepét igyekszik legitimálni.

- nemzeti reneszánsz. *Bar!kád*, 2012. 22. 19–20.
- 95 <http://kitartas.net/2012/06/20/rovid-reakcio-a-horthy-kultuszra> (Letöltés: 2013. 10. 14.)
- 96 Lásd például <http://kuruc.info/r/2/120438/>; <http://kuruc.info/r/2/69517/>
- 97 Lásd például <http://kuruc.info/r/8/93678/>, <http://kuruc.info/r/2/111790/>, <http://kuruc.info/r/6/105277/> (Letöltés: 2013. 10. 14.)
- 98 <http://kuruc.info/r/34/111220/> (Letöltés: 2013. 10. 14.)
- 99 http://hetek.hu/hatter/201302/neonaci_vagy_nem_neonaci (Letöltés: 2013. 10. 07.)

ÖSSZEGZÉS

Horthy-mítosz ma című blogomon 2011 elején nem reprezentatív kérdőíves felmérést végeztem Horthy Miklós mai megítéléséről.¹⁰⁰ Érdeemes ennek főbb eredményeit itt összegezni, különös tekintettel arra, ami a Jobbik Magyarországért Mozgalomra vonatkozik.

A Jobbik-szavazók többsége számára Horthy vitathatatlanul pozitív személyiség, követendő példa. A Fidesz-KDNP szavazói körében inkább nosztalgia mutatható ki, pozitív figuraként értékeli Horthy Miklóst, de jóval kritikusabbak, mint a radikális jobboldali párt szavazói. A kérdőívet kitöltő 1090 fő pártpreferenciáját mutatja az alábbi táblázat.¹⁰¹

	Jobbik	Fidesz-KDNP	LMP	MSZP	nem szavazna
a szavazók száma	188	306	158	83	289
a Horthy Miklósról alkotott vélemények százalékos megoszlása					
kifejezetten negatív	0	0	9	33	13
inkább negatív	2	4	41	60	23
semleges	3	13	20	6	18
nincs kialakult véleménye	0	1	8	0	5
inkább pozitív	38	51	19	0	29
kifejezetten pozitív	57	31	3	1	12

A politikai palettán jobbról balra haladva nő a negatív vélemények aránya. A Jobbik Magyarországért Mozgalom szavazóinak 57 százaléka szerint Horthy Miklós a magyar történelem „kifejezetten pozitív” személyisége volt, ami a radikális jobboldali párt identitáspolitikai törekvéseit jelzi. Számukra Horthy megkérdőjelezhetetlen szimbólum, követendő példa, míg a Fidesz-KDNP szavazói – bár szimpátiával tekintenek Horthyra és a nevével jelzett korszakra (82 százalék) – nagyobb arányban fogalmazták meg „fenntartásaikat”. (Ezért jelölték meg többen az „inkább pozitív” válaszlehetőséget.) A válaszadók 79

százaléka szerint a Jobbik mintaként állítja be Horthy Miklóst a szavazói számára. A Jobbik szavazói közül 106 fő szerint Horthy Miklós kifejezetten pozitív történelmi személyiség, míg 69-en úgy gondolják, hogy „inkább pozitív” személyiség. A Horthy-korszak és a Kádár-korszak összevetésében is sokkal jobban jön ki az előző: 142 jobbol-

100 Turbucz Dávid: *Horthy Miklós megítélése: a kérdőív elemzése VI. (összegzés)*. (Letöltés: 2013. 10. 21.) A MIÉP-re vonatkozóan – a párt fokozatos eljelentéktelenedése miatt – nincsenek adataim.

101 A táblázat forrása: Turbucz Dávid: *Horthy Miklós megítélése: a kérdőív elemzése III.* (Letöltés: 2013. 10. 21.)

dali radikális szavazó gondolta így.¹⁰² Az alábbi táblázat mutatja azon válaszokat, amelyek – a Jobbik szavazóitól – a Horthy Miklós és a Horthy-korszak megítélésére vonatkozó kérdések közül azokra érkeztek, amelyekre e tanulmányban is kitértem. Az értékek nem százalékos arányt jeleznek.

	egyétértek	nem értek egyet	nem tudom	részben egyétértek
<i>Horthy Miklós...</i>				
1: antiszemita volt	6	140	3	39
2: felelős a fehérterrorért	12	111	7	58
3: csak a nemzet érdekeit követte	157	4	0	27
4: a magyar történelem egyik legnagyobb alakja	152	7	2	27
5: építette újjá az országot	113	7	1	67
6: érte el a revíziós sikereket	73	20	3	96
7: mindent megtett a magyar zsidóság megmentéséért	99	13	7	71
<i>A Horthy-korszak...</i>				
8: idején lendületesen fejlődött az ország gazdasága	128	2	0	57
9: idején rend volt az országban	157	3	1	27
10: volt Magyarország utolsó „fénykora”	137	10	1	40

Látható, hogy a válaszok lényegében a párt politikusai által képviselt álláspontoknak felelnek meg, leginkább az 1., 3., 4. és a 9. állítás esetén. Minimális a gyökeresen ellentétes véleményt képviselők aránya. Ennél jelentősebb azok száma, akik a valamivel árnyaltabb megközelítést tartanak szükségesnek.

Bizonyos szempontból megerősíti a fenti adatokat – legalábbis a tendenciákat – az ELTE Társadalmi Konfliktuskutató Központja és a Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszékének 2010 őszén indult kutatása, amelynek témája a magyar társadalomban meglévő tekintélyelvűség vizsgálata. A kutatás két mintára támaszkodott. Az alábbi értékek az országos reprezentatív mintára (N=1000 fő) és egy nemzeti radikális félkatonai szervezet tagjaira (N=100) vonatkoznak.¹⁰³ A Horthy-korszak sikeressége az országos minta szerint – egy ötfokozatú skálán – 2,9, míg a nemzeti radikálisokra vonatkozó mintán 4,6.¹⁰⁴ Az 1944-es gettósítás és deportálás kapcsán a kormányzó felelőssége terén is jelentős az eltérés a két minta között: az országos minta esetén a válaszok 48

102 Uo.

103 A kutatás eredményeiről részletesen Murányi-Sipos (2012).

104 Uo. 138.

százaléka, a nemzeti radikális minta esetén a válaszok 4 százaléka szerint volt ezért felelős Horthy Miklós.¹⁰⁵ A kutatás során a nemzeti radikálisokkal készült interjúk is megerősítik, hogy Horthy Miklós-képüket jelentős mértékben meghatározza az 1919–44 közötti Horthy-kultusz. Horthy eszerint a magyar történelem utolsó nagy alakja.¹⁰⁶

105 A kutatás eredményeiről részletesen Murányi–Sipos (2012). 142.

106 Uo. 148–150.

107 Uo. 149.

Az egyik válaszadó szerint Horthy Miklós „azt a fajta radikalizmust képviselte, amire ma Magyarországnak szüksége van”.¹⁰⁷

HIVATKOZÁSOK:

Connerton (1997)

CONNERTON, PAUL: Megemlékezési szertartások. In Zentai Violetta (szerk.): *Politikai antropológia*. Budapest, Osiris – Láthatatlan Kollégium. (Szemeszter.) 64–82.

Dávidházi (1989)

DÁVIDHÁZI PÉTER: „Isten másodszülettte”. *A magyar Shakespeare-kultusz természetrajza*. Budapest, Gondolat.

Gyurgyák (2012)

GYURGYÁK JÁNOS: *Magyar fajvédők. Eszmetörténeti tanulmány*. Budapest, Osiris.

Horthy (2011)

HORTHY MIKLÓS: *Emlékirataim*. Budapest, Európa. (Emlékezések.)

Murányi–Sipos (2012)

MURÁNYI ISTVÁN–SIPOS FLÓRIÁN: Nemzeti radikálisok Horthy-képe. *Mozgó Világ*, 8–9. 137–152.

Paksa (2012)

PAKSA RUDOLF: *A magyar szélsőjobboldal története*. Budapest, Jaffa.

Romsics (1982)

ROMSICS IGNÁC: *Ellenforradalom és konszolidáció. A Horthy-rendszer első tíz éve*. Budapest, Gondolat. (Magyar História.)

Romsics (2007)

ROMSICS IGNÁC: Horthy-képeink. *Mozgó Világ*, 10. 3–32.

Romsics (2008)

ROMSICS IGNÁC: Identitáspolitikai és történelem. In uő: *Történelem, történetírás, hagyomány. Tanulmányok és cikkek, 2002–2008*. Budapest, Osiris, 267–274.

Turbucz (2009)

TURBUCZ DÁVID: A Horthy-kultusz kezdetei. *Múltunk*, 4. 156–199.

Turbucz (2010)

TURBUCZ DÁVID: Vezérkultusz és nyilvánosság. Horthy Miklós „országglásának” húszéves jubileuma (1939–1940). *Médiakutató*, 2. 101–122.

Turbucz (2011)

TURBUCZ DÁVID: Az „országépítő” kormányzó képének megjelenése az 1920-as évek második felében. *Kommentár*, 3. 32–44.

Turbucz (2012)

TURBUCZ DÁVID: Horthy Miklós, az „országgyarapító”. *Kommentár*, 4. 71–80.

Turbucz (2013)

TURBUCZ DÁVID: Antall József miniszterelnök Horthy-képe. In Rainer M. János (szerk.): *Búvópatakok. Szétttekintés. Évkönyv XIX.* Budapest, Országos Széchényi Könyvtár – 1956-os Alapítvány, 177–199.

Tverdota (2007)

TVERDOTA GYÖRGY: Napóleon újratemetése. *Rubicon*, 9. 64–65.

Vári (2012)

VÁRI GYÖRGY: Az elismert katona. *Magyar Narancs*, 20. 13–15.